

Erfaringer og ideer om økologiske kalve, løbekvier og goldkøer på græs

Projekt:

"Afgræsning også en del af fremtidens kvægbrug" 2009-2011

Arbejdspakke 4: Delprojekt kalve, løbekvier og goldkøer på græs.

	Side
Forord	3
Indledning	4
Småkalve	5
Løbekvier	7
Goldkøer	8
Diskussion og afslutning	10
 Bilag:	
Regler for afgræsning. Vejledning for Økologisk Jordbrug juni 2011	11

Den Europæiske Union ved Den Europæiske
Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet
for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget
i finansieringen af projektet.

Forord

Baggrunden for dette projekt var et ønske om, at reducere antallet af bemærkninger om småkalve, løbekviere og goldkøers afgræsning i forbindelse med kontrol af den økologiske bedrift. Formålet var således at give gode ideer til tiltag, der kan bruges af den enkelte landmand til at forbedre forholdene i netop hans besætning.

Vi håber, at projektet kan give inspiration til kvægbrugere, og give ideer til løsningsforslag, der kan bruges i de fleste besætninger. Det er vigtigt at se på muligheder i stedet for at se på begrænsninger

Der skal derfor herfra lyde en stor tak til de landmænd, der har deltaget i projektet. At vi har fået mulighed for at komme med ideer, og diskutere de løsninger, der har været og er på ejendommene. Vi håber samtidig, at vi har været med til at åbne øjnene for at se muligheder i stedet for begrænsninger i de regler, der er for den økologiske produktion. Ligeledes takkes Irene Fisker, Økologisk Landsforening for et godt samarbejde omkring gårdbesøg og gård interview og udarbejdelsen af faktablade, artikler og m.v.. Desuden takkes Troels Kristensen, Aarhus Universitet (DJF) for gode ideer og kommentarer i forbindelse med projektets gennemførelse og afslutning.

Tak til Den europæiske Union ved den europæiske fond for udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, der har deltaget i finansieringen af projektet.

Aarhus dec. 2011

Kirstine Lauridsen (projektdelskoordinator)

Økologisk Landsforening

www.okologi.dk

Indledning

Baggrunden for projektet var, at der har været mange anmærkninger til kalve, løbekviers og goldkøers afgræsning i Plantedirektoratets kontrol af de økologiske besætninger inden 2009. Projektet fulgte over en 3 årig periode (2009-2011) , hvordan de økologiske regler for 3 grupper – småkalve 4-6 måneder, løbekvier og goldkøer håndteres i praksis. De tre grupper blev valgt, fordi der især var givet mange bemærkninger til disse 3 grupper ved kontrolbesøg. Formålet med besøgene var at indsamle gode ideer til nemme forbedringer, som kan benyttes af andre kvægbrugere.

Bedrifterne, der er besøgt, har haft 3 besøg fordelt hen over sommeren i 2009. Et besøg med planlægning, et opfølgende besøg og et sidste besøg med fokus på, hvor der var afvigelse og hvorfor.

Vi har haft fokus på følgende udfordringer:

1. At have et system, så alle kalve på 4 mdr. kommer på græs, og at alle kalve trives
2. At udføre brunstobservation på kvier på græs og højst holde dem 7 dage på stald ved inseminering
3. At holde køerne på max. 7 dage på stald, og derefter have dem ude
4. At holde køerne på stald max. 7 dage omkring kælvning

Der blev i 2009/10 udarbejdet 2 faktablade en for småkalve, og en for løbekvier og goldkøer. Disse blev bl.a. anvendt til rådgivning i besætninger og ved bedriftsbesøg især i 2010. Ideerne er blevet taget godt imod, og mange har fået inspiration til at ændre på områder, der var nemme at gå til. I 2011 er de deltagende kvægbrugere blevet spurgt via et interview, om rådene er blevet fulgt, og om der er blevet lavet andre tiltag til forbedringer indenfor de områder, projektet har arbejdet med.

I denne rapport er samlet de gode ideer og tiltag, der blev noteret i 2009. Desuden er områder, hvor det af og til er vanskeligt at overholde reglerne nævnt. Disse områder er udtaget af de interview, der blev lavet i sidste halvår af 2011, samt ud fra de besætningsbesøg, der blev foretaget i 2010.

Småkalve

Fokusområder vedr. småkalve på græs: Småkalvene har for mange været et svært område. At lukke en lille kalv ud tidligt strider mod en opfattelse af, hvad de kan byde den lille kalv, når den skal fra stald til mark. Fokus er på, at småkalvene holder en tilpas god tilvækst for at blive en god malkeko. Der er ved hjælp af en kort tekst og billeder i det følgende nævnt 10 områder, der har rigtig stor betydning for om ovenstående mål kan nås.

1. Kalvefoldens placering og græsset

- Tæt ved ejendommen, hvor det er mulighed for adgang til stald er en god løsning, eller gode læhegn ved marken kalvene skal gå på eller en hytte, der kan flyttes rundt på markerne el. lign. Græssets kvalitet: Nogle mener, græsset skal være langt, for at kalvene bedre kan tåle det, andre kommenterer det ikke. Det har evt. noget med udbindingstidspunktet at gøre. Ældre græs med mindre kløver vil måske give en lettere overgang fra stald til mark og ikke give så brat et foderskifte. Kalvene skal gå på en god græsdækket fold. Foldskitte bør anvendes for at forebygge parasitter.

2. Tilvænnning til tråd og lys

- Kan løses med fårehegn, flere tråde eller halmballe- og bygningafgrænsning med en tråd. Tilvænnning tager fra få timer til 2 døgn. Kalvene bør altid suppleringsfodres så risikoen for græsmarksoccidiose mindkes og tilvæksten holdes optimal. Fra udbindingsfolden, hvor kalvene skal lære tråden at kende kan kalve så sluses ud i de rene græsfolde.

3. Læforhold

- Træer, levende hegn, hytte eller stald

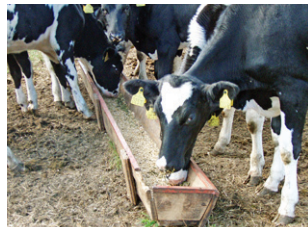
4. Foldskitte

- Anbefales hver gang der lukkes nye kalve ud, samt senest d. 1.7. pga. parasitter. Se beskrivelse i pjeces fra 2001. Ældre kalve skal flyttes videre i systemet, så gruppen og aldersspredningen ikke bliver for stor.

5. Suppleringsfoder

- Er vigtigt for at undgå, at kalvene æder for meget græs og for at sikre energitilførslen. Eksempler på suppleringsfoder: Køernes grundfoder evt. suppleret med korn, kalveblanding, hør og mineralblanding.

6. Tilvænnning til græs

- Maj måned kan have kolde nætter, så overgangen til græs for den lille kalv kan være stor – græs er et nyt fodermiddel. Et ældre forsøg viser, at kvier taber sig i den første del af græsningsssæsonen, men tager det på igen efter midt juni. Det er derfor vigtigt at suppleringsfodre, og at kalvene evt. har adgang til stald.

7. Parasitinfection

- Undgå permanente kalvefolde. Udslusningsfolden kan evt. bruges igen, hvis kalvene kun er der 2-3 dage. Vær opmærksom på græsmarkscoccidiose og parasitter og benyt foldskiftet til at reducere infektionens negative påvirkning af dyrene. Lungeorm skal der holdes øje med ved alle aldersgrupper af dyr – her skal som regel behandles og foldskiftes samtidig.

8. Holdstørrelse, homogene grupper

- Gruppetørrelse bør højst være 30-35 kalve. Aldersforskellen må helst ikke være større end 3 mdr. Det er nødvendigt at tage kalve under 4 måneder med i gruppen, der skal ud ved anden udbinding. Forsøg at lave homogene grupper, der kan følges ad i hele udbindingsperioden. Tag de største dyr ud af flokken, når nye sættes til.

9. Drivveje

- Undgå våde og oprådte drivveje til småkalve.

10. Indbinding

- Kalve under 6 mdr. tages ind 1. september uanset vejret.

Opsamling vedrørende småkalve

Nogle landmænd synes, det har været problematisk at lukke kalvene ud, når de er 4 måneder gamle. Årsagen til dette er, at det f.eks. kan være frostvej om natten langt hen i maj måned, og det er ikke særlig godt til små kalve, der f.eks. skal ud på en mark med gode læforhold, men uden et hus de kan gå ind i. Her ønsker landmændene, at lukke kalvene ud senere uden at have dårlig samvittighed over ikke at overholde reglerne. Et andet sted er den udbinding, der skal ske i løbet af sommeren, med kalve der bliver 4 måneder gamle. Om det kan gøres flokvis, så man f.eks. samler dyrene sammen, så man lukker en større gruppe ud feks en gang pr måned.

De kommentarer, der er blevet givet af landmændene vedrørende småkalve, går på følgende:

- Hold/gruppestørrelse – flere har grupper over 40 til 50 dyr uden at have haft problemer. Dog nævnes enkelte kalve med parasitter. Andre nævnte at holdstørrelsen max må være 35 stk.
- at kalve skal ud (iflg reglerne) 1. maj i periode med nattefrost, og der ikke er mulighed for, at de kan komme ind om natten.
- at kalvene skal ud, når de senest er 4 måneder, og der ikke kan laves et homogent hold.
- at få de ældste kalve taget ud af flokken, når næste gruppe lukkes ud, så smittetrykket holdes nede.
- at have en "ren-ny" græsmark til kalvene hvert år, og samtidig have læforhold/hytte og mulighed for suppleringsfodring af kalvene.

Løbekvier

Fokusområder for løbekvier: Tidligere da reglerne stillede krav om et bestemt antal dage på græs, har mange kvægbrugere taget kvierne på stald i løbet af sommeren, både for at inseminere kvierne, men også for fluestik eller andet. Med de nye regler, hvor kvierne skal være ude fra 15. april (1. maj) til 1. november, er denne mulighed ikke tilstede. Dyrene kan tages

på stald i en uge, men her er der som regel ikke mulighed for at nå en ikælvning (Kvier bliver altså ikke brunstige på komando). Derfor har vi haft brug for, at finde andre løsninger for stadig at få kvierne insemineret i sommerperioden. Nogle har valgt at bruge en avlstyr, der går i marken hos kvierne, og så flyttet rundt med kvierne i løbet af sommerperioden. Det tager meget tid at flytte kvierne rundt, og få ikælvet og drægtighedsundersøgt kvierne, så tidsfaktoren spiller en stor rolle ved

valg af strategi. Derfor er nedenfor nævnt nogle eksempler på, hvordan vi kan få løbekvierne insemineret ved at bruge nogle andre løsninger.

1. Nærhedsprincippet

- Løbekvierne går i en lille mark nær ejendommen, hvor opsyn og dermed brunstobservation er nemt. Så kan kvierne kontrolleres dagligt, og derved nemt tages på stald og insemineres.
- Aktivitetsmåler – hea-timer - kan anvendes ved overgang fra bygning til mark, hvor føleren kan opsættes.
- Ud/ind sammen med goldkøer, hvor de kan æde malkekøernes foderrester.

2. Fanggitter på marken

- Der kan laves foderbord eller hæk med fanggitter.
- En flytbar fangefold kan anvendes. Løbekvierne kan lokkes med lidt korn/mineralblanding eller andet
- Hjemtagning med vogn

For løbekvierne går de fleste bemærkninger på, at der bruges meget tid til flytning af dyr, hvis der ønskes inseminering. Med de store besætninger er der sjældent plads til at have løbekvier til at gå ud og ind hjemme ved ejendommen i længere perioder, så både inseminering og drægtighedsundersøgelse kan foretages i en arbejdsgang. Derfor vil en løsning med inseminering i marken, kvier på en anden ejendom, hvor de kan gå ud og ind, og anvendelse af en hea-timer være gode hjælpemidler. De områder der nævnes af landmændene, som de vanskelige områder er:

- At der ikke må tages en gruppe løbekvier ind i f.eks. 3 uger, hvor de insemineres, og derefter lukkes ud igen
- At der er rigtig meget flytning med dyr uafhængig af løsningsmodel

Goldkøer

Der er for goldkøerne set både på perioden ved afgoldning og perioden ved kælvning, og hvordan reglen om at dyrene må være på stald i op til 7 dage uden notat i logbogen, fungerer.. Ved afgoldning er der mulighed for at køerne kan være på stald i 7 dage uden at det noteres i logbogen. I projektet har vi ønsket at høre, hvordan kvægbrugerne styrer afgoldningen. Det samme

gælder for kælvningstidspunktet. Her hentes de fleste køer ind efter en forventet kælvningsdato. At goldkøerne tages på stald skyldes som regel, at det er nemmere med opsyn af den kælvende ko, når den er på stald.

Fokusområder ved goldning

Ved goldning er det sjældent en udfordring at holde dyrene på en uge, men der kan være problemer med enkelte dyr (3-5 %).

Løsningsforslag

- Systematik ved afgoldning - start afgoldning en fast ugedag. Tag foderet fra køerne, undtagen halm. Malk 1 til 2 dage mere, efter 2-3 dage tildeles lidt ensilage. Meget restriktiv fodring i afgoldningsugen.
- Hold godt øje med yveret i denne periode.
- Græssets kvalitet og tilbud skal være reduceret, så de får restriktiv fodring, når de lukkes ud, og der skal stadig holdes øje med goldkøen.

Fokusområde ved kælvning

Indtagning efter forventet kælvningsdato, kan give problemer med de 7 dage, da vi heldigvis ikke bestemmer, hvornår den enkelt ko så vil kælte. Men vi har da en rettesnor med en forventet kælvningsdato. Hvis vi stadig ønsker, at den højdrægtige ko skal på græs, så kan en af nedenstående forslag evt. bruges:.

- Løsningsforslag: Ud/ ind med goldkogruppen. Luk den højdrægtige ko fra, når de viser tegn på, at kælvningen er forestående.
- Kælvning på en mark i nærheden af stalden i sommerperioden. Så er det nemt både med opsyn og evt. indgriben.
- Kælvningsafdeling med nem adgang til marken.

Andet der er vigtigt også for goldkøerne

- For at undgå mælkefeber er det nødvendigt at lave restriktiv fodring, regulere græsarealet, suppleringsfodre og huske goldko mineralblandingen.
- Drivveje, der kan holde hele sommeren.

Goldkøer er egentlig det område, hvor de fleste synes reglerne kan overholdes uden problemer. Dog kan der være problemer med at afgolde mellem 3-5 % af

kørerne indenfor de 7 dage, hvor det ikke behøves skrevet i logbogen. Ved at lave en god afgoldningsstrategi er det ikke et problem ifølge landmændene. Ved kælvning kan goldkoen tages på stald efter forventet kælvningsdato, men hvornår den kælver er det jo kun koen der bestemmer, som de siger, så der vil der kunne gå mere eller mindre end de 7 dage. Dette betragtes dog ikke som et vanskeligt område af de deltagende landmænd.

Diskussion og afslutning

Ved interview af de deltagende landmænd i sommeren 2011 fremgik det tydeligt, at de havde brugt mange af de forslag, der var givet i sommeren 2009. Og ellers havde de tænkt dem ind i deres system, for at få bedre resultater, her tænkes især på at undgå græsmarks coccidiose og parasitter hos kalve, og få insemineret/løbet kvier i løbet af sommerperioden, og overholde reglerne om max. 7 dage på stald ved afgoldning og med højdrægtige dyr uden notat i logbogen. Til sidst kan nævnes, at i sommeren 2011 har der været endog mange flere problemer med fluestik, end der er set i flere år. Det har hos nogle landmænd givet store frustrationer over ordlyden i reglerne, der siger, at man ikke må påregne at bruge et sådant areal, og så tage dyrene ind i lange perioder hver sommer. Da skal der findes en løsning, så dyrene sættes på

et andet areal i den periode, hvor fluestik kan være et problem. Så kan de eventuelt så senere sættes tilbage igen. Men her er et område, hvor de praktiske løsninger og hensynet til dyrevelfærden kommer i konflikt med reglerne. Spørgsmålet er hvordan vi kan få hverdagen i besætningerne og hensynet til dyrevelfærden tilpasset reglerne eller modsat? Måske burde der være mulighed for en hurtig dispensation i akutte tilfælde.

Afslutning – husk de små praktiske løsninger

Oftentimes kan en dør i gavlen eller i siden af stalden give mulighed for en lettere adgang mellem stald og mark, så f.eks. goldkøer og løbekvier er nemme at få ud og ind af stalden, hvor opsynet stadig kan være i højsædet

BILAG

Regler for afgræsning

”Som udgangspunkt skal kvæg have permanent adgang til udendørsarealer. I græsnings sæsonen skal det være græsningsarealer, de har adgang til, når vejrforholdene og jordbundens tilstand tillader det.

Kvæg skal have adgang til græsarealer i perioden fra 15. april til 1. november, når vejrforholdene og dyrenes fysiske kondition tillader det. Dyrene skal være på græsningsarealet minimum 6 lyse timer dagligt i denne periode.

Ungdyrene kan udbindes (over 6 måneder) senere end malkekøerne, hvis ungdirene ikke kan tåle græsoptag hele døgnet. Normalt er det muligt at udbinde ungdyr senest 1. maj.

Der kan tages særlig hensyn til kalve. Småkalve under 4 måneder kan opstaldes indendørs. Kalve i alderen 4-6 måneder skal tilbydes adgang til afgræsning fra den 1. maj til den 1. september, når vejrforholdene og dyrenes fysiske kondition tillader det. Du skal notere afgræsning i din logbog for husdyrproduktion. Du skal skrive dato for ud og indbinding, samt hvilke dyr det drejer sig om. Hvis du lukker alle dyr på græs samme dag, kan du nøjes med at skrive ”alle dyr på græs” i logbogen.

Hvis det er nødvendigt af hensyn til et dyrs velfærd, kan dyret holdes det på stald i en kortere periode. Det kan f.eks. være ved sygdom eller flueplage. I sådan tilfælde skal du skrive i logbogen hvilket dyr (CHR-nr), det drejer sig om, samt årsagen og perioden.

Hvis du holder enkelt dyr på stald i mindre end 7 dage, gælder kravet om registrering i logbog ikke. Det kan være i forbindelse med goldning, inseminering, levering til slagteri eller for at holde dyret under observation.

Kalve under 6 måneder skal have mulighed for læ og skygge, når de er ude på græsarealer. Det kan være under træer, levende hegn eller i hytte eller skur. Køer, der kælvler på et græsareal, skal ligeledes have mulighed for at søge læ og skygge. Ved afgræsning forstås, at dyrene har et optag af frisk, afbidt græs. Det er ikke tilstrækkeligt, at du fodrer med høstet græs eller andet grovfoder i en fold. Afgræsning skal fremgå af foderplanen eller foderoversigten.

Goldkøer kan afgræsse arealer med mindre udbytte eller mindre arealer for at forebygge sundhedsmæssige problemer. Græsningsarealer til kvier skal du gennem græsningsperioden tilpasse deres foderbehov.”

(Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion juni 2011).

